

BESLUT

2014-05-26

Dnr: 14/00430

SAKEN

Västnytt, SVT1, 2014-02-04, kl. 7.10, 19.15 och kl. 21.45, inslag om gästarbetare från Kamerun; fråga om opartiskhet och saklighet

BESLUT

Inslaget kl. 7.10 fälls. Granskningsnämnden anser att det strider mot kravet på saklighet.

FÖRELÄGGANDE

Sveriges Television ska på lämpligt sätt offentliggöra nämndens beslut.

INSLAGEN

Inslaget handlade om att åklagaren valt att inte väcka åtal mot en skogsföretagare som hade anställt 47 stycken arbetare, däribland B från Kamerun, och sedan inte betalat ut avtalad lön.

Av inslaget kl. 7.10 rapporterades bland annat följande.

Det blir inget åtal om människohandel mot det norrländska skogsföretag som lät gästarbetare från Kamerun arbeta under slavliknande förhållanden.

Vidare sändes ett inslag kl. 19.15 samma dag som påannonserades på följande vis.

Och stor besvikelse bland kamerunier som stannat kvar i Göteborgsområdet. Det blir inget åtal om människohandel mot det norrländska skogsföretaget.

Därefter sa programledaren följande.

Det blir inget åtal mot den skogsföretagare som anställde 47 personer från Kamerun och struntade i att betala avtalad lön, det säger åklagaren i dag. Västnytt har träffat en av de besvikna arbetarna som nu bor i Göteborg.

Sedan följde en intervju med åklagaren samt en kortare intervju med B och därefter sa reportern bland annat följande.

Sommaren 2012 lånade 47 skogsarbetare från Kamerun ihop pengar i hemlandet för att åka och jobba i Sverige. Jobbet blev inte vad de avtalat med skogsföretagaren. I stället för utlovade 18 000 kronor per månad fick de drygt 6 000 kr. Sedan gjordes avdrag för hyra och mat, det berättade *Uppdrag granskning* för ett år sedan. Efter programmet inleddes en förundersökning om människohandel. I dag kom beskedet att det inte blir något åtal och B:s situation är utan hopp, säger han. Han får inte jobba i Sverige. Han vistas nu illegalt här och han kan inte återvända hem eftersom de som har lånat ut pengar till honom hotar honom till livet.

Inslaget avslutade med att B sa följande.

Demokrati och rättvisa värderas ju högt i Sverige. Så jag är väldigt besviken.

Inslaget kl. 21.45 överensstämde i huvudsak med inslaget kl. 19.15.

ANMÄLAN

Inslagen har anmälts av den aktuella skogsföretagaren anmälaren som anför bland annat följande. I inslaget påstods det att han skulle ha betalat en månadslön på 6 000 kr per månad minus kostnad för kost och logi till sina anställda vilket inte stämde. Den anställda, B, som intervjuades hade rakt ackord enligt kollektivavtal och han fick ut en månadslön på cirka 20 000 kr exklusive semesterersättning och ATK. Dessutom hade B varit ledig flertalet arbetsdagar under säsongen. Vidare uppgavs i programmet att de anställda hade fått jobba under slavlika förhållanden och det visade en filmsekvens där någon bar 17-18 kassetter på ryggen (ca 35 kg). Det var inte tillåtet att lasta fler än 10 plantor eftersom plantorna annars blir skavda och senare dör. De anställda hade fått instruktioner om detta. Dessa bilder var arrangerade av plantörerna. B kom för att arbeta med skogsplantering i Sverige redan år 2011. Det var hans syster C som tidigare jobbat åt företaget, som ville ta hit sina bröder. Efter planterings-säsongen 2011 ville även B att hans halvsyskon skulle få komma och jobba i Sverige. Det brister i resonemanget att man ville komma och jobba som slav om ens egen bror hade fått jobba som slav. Anmälaren har inte heller fått chansen att yttra sig i detta program.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

Sveriges Television (SVT) anser att inslaget inte strider mot kraven på opartiskhet och saklighet och anför bland annat följande till stöd för sin talan.

I det korta nyhetsinslaget förklarade åklagaren själv varför hon beslutat att inte väcka åtal för människohandel mot en skogsföretagare, vars rekrytering av arbetare från Kamerun belysts i SVT:s *Uppdrag granskning*. En av arbetarna

intervjuades också och uttryckte besvikelse över åklagarens beslut.

Förhållandena för de kamerunska gästarbetarna uppmärksammades i ett reportage i *Uppdrag granskning* i januari 2013. Där beskrevs hur arbetarna innan de kom till Sverige erbjudits en fast månadslön på 18 500 kronor och ett traktamente på 6 000 kronor, men att villkoren försämrades när de kommit på plats. De nya villkoren innebar ett ackordsavtal som gav 22,88 öre i nettoersättning per planta. Det uppskattades ge cirka 6 000 kronor i ersättning per månad. Detta program blev anmält av samma person som nu anmält det aktuella inslaget, men friades av granskningsnämnden i beslut 13/00643. Efter programmet polisanmälades företagaren för misstänkt människohandel och det var alltså denna utredning som åklagaren hade beslutat att inte gå vidare med. Det sades ingenstans i dessa inslag att arbetarna hade haft slavliknande förhållanden.

De bilder som anmälaren kritiserar och uppger vara arrangerade av arbetarna var hämtade från reportaget i *Uppdrag granskning*. Det kan diskuteras om inte detta borde ha framkommit liksom upplysningen att bilderna var tagna av arbetarna själva, men SVT kan inte finna att detta påverkar sakens helhet i inslaget som helhet. Redaktionen sökte ingen kontakt med anmälaren eftersom den bedömde att det inte framkom någon kritik i inslaget som var direkt riktad mot honom. Varken han eller hans företag nämndes heller vid namn. Inslaget handlade om att företagaren friats från misstankarna och den kritik som den intervjuade arbetaren framförde riktade sig mot rättsväsendet, som företräddes av den intervjuade åklagaren.

Granskningsnämnden har särskilt bett SVT att yttra sig över programledarens formulering att skogsföretagare ”struntade i att betala avtalad lön”. Denna hade alltså grund i uppgifterna från *Uppdrag granskning* och var en realitet när polisutredningen om misstänkt människohandel inleddes. Senare, efter avslöjandet i *Uppdrag granskning*, upptogs visserligen centrala fackliga förhandlingar som ledde till att samtliga berörda arbetstagare fick retroaktiv lön, men SVT kan inte finna att detta var så relevant för frågan om misstänkt människohandel att det behövde redovisas i ett kort nyhetsinslag.

Granskningsnämnden har också särskilt bett SVT att yttra sig över uppgiften i inslaget om att skogsföretagaren lät gästarbetare från Kamerun arbeta under ”slavliknande förhållanden.” Uppgifterna i *Västnytt* baserades på två reportage i *Uppdrag granskning*, varav det första sändes i januari 2013. Bland annat uttalade sig en anhörig till en av arbetarna på följande sätt och liknade arbetarnas förhållanden med slaveri.

Ja, det är slaveri. Man får ingenting att äta, man måste jobba övertid. Att inte få mat, inget betalt. Är inte det slaveri? Det är väl det som utmärker slaveri. Det är så jag ser det.

I samma program uttalade sig den fackliga organisationen GS-facket avtalssekreterare på följande sätt.

Det är ren människohandel vi pratar om här. Ibland kallar vi någonting för trafficking. Det här är jobbtrafficking.

Formuleringen av telegrammet i *Västnytt*s morgonsändning baserade sig på dessa uttalanden. Mer korrekt hade varit att säga att ”arbetarna levde under förhållanden som de själva och andra betecknade som slavliknande.”

Redaktionen valde att stryka formuleringen helt och hållet i *Västnytt*s senare sändningar under dagen liksom i texterna på *Västnytt*s hemsida.

Mot bakgrund av att det tydligt framkom att åklagaren inte hade funnit grund för misstankarna om människohandel kan SVT dock inte finna att inslaget blev så missvisande att det strider mot bestämmelsen om opartiskhet och saklighet i sändningstillståndet.

AKTUELL BESTÄMMELSE

SVT ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (13 § i sändningstillståndet).

Av betydelse för bedömningen är också bestämmelsen om att SVT ska stimulera till debatt, kommentera och belysa händelser och skeenden samt granska myndigheter, organisationer och företag som har inflytande på beslut som rör medborgarna (8 § i sändningstillståndet). Denna skyldighet innebär enligt granskningsnämndens praxis att ett program eller inslag kan ha en kritisk infallsvinkel utan att strida mot kravet på opartiskhet.

Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

Kraven på opartiskhet och saklighet tillämpas enligt granskningsnämndens praxis i princip fullt ut på programledare, reportrar och andra som genom sin ställning i ett program kan uppfattas som företrädare för programföretaget. Med hänsyn till den vidsträckta yttrandefriheten kan kraven ställas lägre i fråga om intervjuade, debattdeltagare och andra så kallade tillfälliga medverkande.

Granskningsnämnden får besluta att ett programföretag som brutit mot villkor i sitt sändningstillstånd på lämpligt sätt ska offentliggöra nämndens beslut (17 kap. 10 § radio- och tv-lagen).

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

De uttalanden som gjordes i inslaget om lön, och de bilder som visades på plantor, får enligt nämndens mening anses utgöra hänvisningar till den tidigare rapporteringen av fallet i *Uppdrag granskning*. Vad anmälaren anfört i dessa avseenden medför inte att inslaget strider mot kraven på saklighet och opartiskhet.

Nämnden konstaterar dock att formuleringen i inslaget kl. 7.10 om att skogsföretagaren lät gästarbetare från Kamerun arbeta under ”slavliknande förhållanden” baserades på uppgifter från en av de anhöriga till arbetarna och som blev intervjuad i *Uppdrag granskning*. I det nu aktuella inslaget kom emellertid påståendet att framstå som ett faktum. Formuleringen medför därför att inslaget strider mot kravet på saklighet.

Enligt granskningsnämndens mening lämnades det inte uppgifter om anmälaren som var av sådant slag att det krävdes ett bemötande. Vidare var B en tillfälligt medverkande och granskningsnämnden kan inte finna att hans uttalanden medför att inslaget strider mot kraven på opartiskhet och saklighet i Sveriges Televisions sändningstillstånd.

Detta beslut har fattats av Martin Holmgren, K-G Bergström, Elisabet Bäck, Ingrid Carlberg, Maria Edström, Leif Hedman och Jan Holmberg efter föredragning av Anne Ronkainen.

Martin Holmgren

Anne Ronkainen